

A jog ára

A minap bemutatópéldány érkezett a Kódexpressz című periodikából. E folyóirat a Magyar Közlönyben megjelent módosításokkal egységes szerkezetben közli az alapjogszabályt, így nyomdai kivételben a megrendelőnél mindig megtalálható lesz a jogszabályok hatályos szövege. Egyfajta jogszabálygyűjteményt állíthatnak össze a szorgalmas Kódexpressz-gyűjtők, s különböző mutatók segítségével talán valamennyire el is tudnak majd igazodni a már egyetlen év alatt tengernyívé duzzadó papírtömegben. Sok tízezer forintért. A kiadó, egy állami tulajdonú kft. – immáron hivatalosan is együttműködésben az Igazságügyi Minisztériummal – az egységes szerkezetű jogszabályt oldalszáma mért, s egy meghatározott alapdíjnak megfelelő oldalszám felett a jogszabályokat az oldalszám szerint számolt pótdíj ellenében foglalja egységes szerkezetbe. Igen drágán. Ebben az új elektronikus, számítógépes, mikrocipés, CD-s és internetes világban, az információs robbanás közepette! Mintha csupán a ködös jövője s nem a nagyon is valóságos jelen lenne az adatkezelésnek (a jogi adatok kezelésének is) az adatbázisba szervezés, az adattallományok forgalmazása és azok különböző szempontú, módszerű lekérdezésének (megnyitásának) szolgáltatási rendszere. Egy kiváló ügyész kollégám használta már a 80-as évek végén azt a hasonlatot, hogy nem szükséges az autót járó motorral üzemeltetni ahhoz, hogy egyszerű egy nap menjünk vele fél órát. Azaz nem kell minden jogszabályt begyűjteni, rendszerezni, karbantartani vagy megvenni ahhoz, hogy időnként egy-egy konkrét jogi kérdést megoldjunk valamelyikükkel. A Kódexpressz és a hozzá hasonló teljes jogszabálygyűjtemények idejétmúlt, elavult filozófiával a mindenkori, teljes hatályos joganyagot vetetik meg felhasználóikkal.

Sajnos az elmúlt évtizedben azt szoktuk meg, hogy az állam nem tájékoztatja polgárait és a jogalkalmazó, joghasználó szervezeteket a hatályos jogi szabályokról. A Magyar Közlöny (szintén a már említett, állami tulajdonú cég kiadásában) méregdrágán szolgáltatja a legfrissebb jogi „híreket”, azaz a törvény- és rendeletmódosításokat, vagy a rövid időn belül újszerű módosítandó új jogszabályokat. A Magyar Közlönyök megrendelésével és jartatásával a jogkereső nagyközönség valójában nem is jut a joghoz, ugyanis folyamatos jelölés, átvezetés, kioldozás, beragasztás kellene ah-

hoz, hogy egy közlönyben megtalált jogszabályról tudjuk, hogy nem változott-e, vagy megtaláljuk az alapjogszabályát a módosítás beillesztéséhez. A magyar hivatalosság körében több tízezer példányban gyökeret vert Magyar Közlöny tehát szintén a pókháló múlt: egyedül arra jó, hogy birtokoljuk a jogalkotási törvény által kizárólagosan hitelesnek elismert jogi normaszöveget. E birtoklásal ugyan sokra nem megyünk, hiszen ez nem a naprakészen hatályosított, egységes szerkezetbe foglalt, konkrétan használható jogszabály.

S most jön még csak a probléma alkotmányjogi oldala! Egy demokratikus társadalomban az állam életünket szervező „jogszabályai” nyilvánosnak, megismerhetőnek. A jogállam többek között arról ismerszik meg, hogy a joghoz való hozzáférés biztosított a polgárok számára. Nem vagyoni lehetőségek szerint, hanem általában, könnyen hozzáférhető módon. Ma ez tulajdonképpen hiányzik Magyarországon. Aki meg akarja ismerni egy konkrét jogszabály aktuálisan hatályos szövegét, az felkeres egy ügyvédet, aki megint csak nem jogi információt fog neki szolgáltatni, hanem jogi tanácsadást végez, jogi véleményt formál, esetleg ügyintézésre megbízást vállal. De ez a jogi információ szolgáltatására sem felkészülve, sem szocializálva nincs.

Léteznek már szerencsére CD-s hatályos jogi adatbázisok, amelyek profi jogalkalmazóknak viszonylag hozzáférhető áron folyamatosan biztosítani tudják a jogi információs önkiszolgálást. Ha megtanultuk, ha áttekintettük, ha értjük ennek a rendszerét, ha jól tudunk már keresni, akkor alapszinten magunk is eligazodhatunk a hatályos jog megabájtjái tengerében. A hatályosság hiteleségének kérdése viszont még ekkor is megoldatlan. Nem hiteles, nem hivatalos állami jogforrásból nyertük ugyanis az információt, hanem egy vállalkozás szerkesztőinek jól szervezett aprólékos munkájából. Ez még akkor is igaz, ha az „egyetlen hivatalos” szöveggel hirdetett CD kiadójá történetesen a Magyar Hivatalos Közlönykiadó (melynek megnevezéseiről lemarad a „kft.” cégforma,

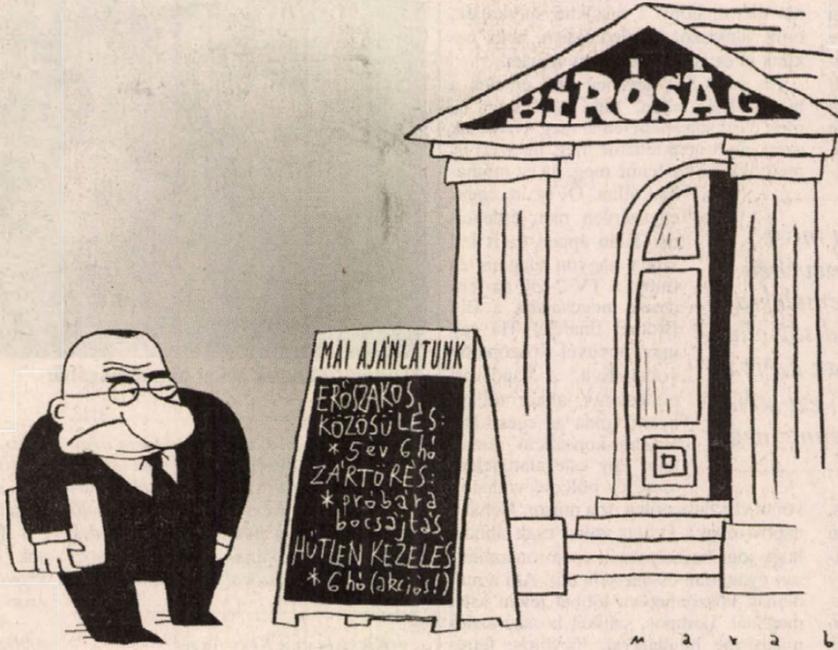
pedig ennek feltüntetése a gazdasági társaságokról szóló törvény szerint kötelező). A CD szerkesztőbizottsága minisztériumi és legfelsőbb bírósági szakemberekből áll. A jogalkotási törvény nem intézményesíti egyik CD sem szöveghiteles jogforrásként, mind a mai napig csak és kizárólag a Magyar Közlönyt kezeli a bíróság jogvita esetén autentikus jogi forrásként. Ehhez képest minden más termék csak a jogszabályok

felhőborító állami sápszedés a jogi információ áruba bocsátása az állami szervek részéről. Az „egyetlen hivatalos” valótlan jelzőjével árusított jogi adatbázis, vagy az ugyanígy reklámozott Kódexpressz állami közreműködéssel szedi be a jog horribilis összegre duzzadt árát. Pedig az államnak a jogot nem piaci áron kellene szolgáltatnia. Ráadásul semmivel sem hitelesebbek ezek a termékek, mint a nagy szak-

oldás. A kért információ mennyiségéhez igazodó, viselhető mértékű költségterítés ellenében az állampolgároknak és szervezeteiknek, a jogi személyeknek, intézményeknek legyen joguk a jogszabályok hatályos szövegét megnézni, lekérdezni, megkérni, kinyomtatni vagy kinyomtatni a *közhiteles jogszabályi adatbázisból*. (Hasonlóképpen a közhiteles ingatlan-nyilvántartáshoz vagy a hivatalos cégnyilvántartáshoz.) Egy nyitott állami jogi adatbázis évente több milliárd forinttal tenné olcsóbbá a jog megismerését társadalmi méretekben. Némelyek zsíros üzletecskéje viszont kétségkívül odalenne. Csak az venni meg az egész magyar jogrendszert tartalmazó CD-t, s csak az rendelne meg annak havi karbantartását, akinek hivatásszerűen és folyamatosan szüksége van a teljes joganyagra. A jogkereső nagyközönség zöme viszont olcsón, hatékonyan és célszerűen ki lenne szolgálva a maga egy-két szükséges jogszabályának éppen hatályos szövegével. Visszaesne tehát a jogi CD-biznisz, csökkenne a Magyar Közlöny kényszerpéldányszáma, s nagy valószínűséggel teljesen megszűnne a nagy nyomtatott hatályos jogszabálygyűjtemények iránti piaci kereslet.

Tudom, hogy kényes kérdéshez nyúltam, sokak érdekét sértem. De annak a politikának és annak a kormányzatnak, amely például a „nép ügyvédje” kezdeményezéssel kinyilvánította, hogy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés anyagi akadályainak leépítésére törekszik, nem lehet fontosabb a cégébe évenként befolyt milliárdos árbevétel s a kormányzati és igazságszolgáltatási tisztviselőit tápláló folyamatos szerkesztői honorárium, mint a jog szolgáltatásának leghozzáférhetőbb, legolcsóbb és leghatékonyabb rendszerének kiépítése. A hatályos jogi információhoz hozzáférés Európába menet egyre inkább közszolgáltatás, és sokkal kevésbé üzlet. Az állami úton felszólít ár lehetetlenné teszi a jogkereső közönség hozzájárulását a jogi információkhoz, megakadályozza a jogismeret elterjedését, márpedig a jogismeret a törvényesség, a jogkövetés alapfeltétele.

Dr. Bíró Endre
jogász

MARABU RAIZA

magánhatályosítása, magánszerkesztése. A jogalkotási törvény csak és kizárólag a Magyar Közlönyben való közzététel intézményesíti a jogszabály kihirdetéseket, s hivatalos jogszabálygyűjteményként kizárólag az évenkénti Törvények és Rendeletek Hivatalos Gyűjteményét, illetve az ötévenkénti Hatályos Jogszabályok Gyűjteményét ismeri el. Az „egyetlen hivatalos” kitétel tehát a reklámszövegben sántít. A jogalkotási törvény ezen elavult rendelkezésének módosítására már bizonyos idővel ezelőtt sor került volna, ha nem tartozna a kétharmados törvények közé. De hát odatartozik.

Azért mégiscsak meg kellene próbálni. Anakronisztikus jelenség s egyben

mai hozzáértéssel és felhasználói elterjedtséggel rendelkező konkurens magántulajdonú jogtár. Nem azért nincsen nyilvános hatályos állami jogi adatbázis, mert annak technikai vagy személyzeti feltételei hiányoznának (hiszen ezeket a feltételeket az állami tulajdonú közlönykiadó és a másik nagy jogtárat üzemeltető magáncég külön-külön is megteremtette), hanem azért, mert a jogi információ szabad áramlása iránti politikai elkötelezettség ma még gyengébb, mint az állami fiskális érdekek, illetve a személyükben anyagilag érdekelt igazságügyi és igazságszolgáltatási vezetők érdekei.

A hatályos jogszabályok nyilvános, közhiteles állami adatbázisa lenne a meg-

lyainak leépítésére törekszik, nem lehet fontosabb a cégébe évenként befolyt milliárdos árbevétel s a kormányzati és igazságszolgáltatási tisztviselőit tápláló folyamatos szerkesztői honorárium, mint a jog szolgáltatásának leghozzáférhetőbb, legolcsóbb és leghatékonyabb rendszerének kiépítése. A hatályos jogi információhoz hozzáférés Európába menet egyre inkább közszolgáltatás, és sokkal kevésbé üzlet. Az állami úton felszólít ár lehetetlenné teszi a jogkereső közönség hozzájárulását a jogi információkhoz, megakadályozza a jogismeret elterjedését, márpedig a jogismeret a törvényesség, a jogkövetés alapfeltétele.

Kolleginák kerestetnek!

I gaza van Verebes Istvánnak, semmi értelme a nyafogásnak, ha a Big Brotherrel vagy a Való világról van szó. Sőt: az én szakmám művelőinek kötelesekük volna előítéletektől mentes érdeklődéssel fordulni minden jelenség felé, amely milliókat érdekel. A kidagadt nyaki erekkel előadott átkok vagy a sziszegő lesajnálóskodás valóságshow-nak neveznek, ám nekik nincs joguk az értelmezés, az elemzés fáradságát megtakarítva, pusztán személyes közérzetükről tudósítani, azt a látszatot keltni, hogy felelős kritikát írnak. Nyilvánvaló, hogy e műsorok exhibicionista szereplői éppen úgy manipuláció áldozatai, mint nézőik, ám ez utóbbiak tömeges jelenléte valamiféle társadalmi szükségletről árulkodik, e szükséglet ilyesfajta kielégítése pedig a média lehetőségeinek, szerepének rendkívül gyors – és ijesztő – növekedéséről, változásairól.

Most tehát nem e műsorok – még kevésbé szerencsétlen, mert a saját kiszolgáltatottságukat felfogni is képtelen – szereplőinek a támadása végett szólalok meg, hanem valaminek a védelmében, ami számomra sokkal több és fontosabb. A szakmámról van szó. Először akkor döbbsentem meg, amikor a nagy tapasztalatú kiadói vezető elégedett mosolyát láttam, amelyet abból az alkalomból mutattak meg nekünk, hogy Zsanett egy szerkesztőség újságírói közé szerződött. Hogy Zsanettnek mihez van tehetsége és mekkora, azt heteken át tanulmányoz-

hatta az ország. Törlőforgatóira nem emlékszem. Feltehetően a titkoskabinban vagy a nézőknek meg nem mutatott helyen és módon a legkülönfélébb műfajokban gyakorolta magát, és az igényes szerkesztői-szakmai feltételeknek kimagasló színvonalú írásművekké eleget téve, azonnal kinevezték szakmai közösségünk tagjává.

Nem sokkal később Nórikát, a Kétlábbonjáró Búbájt az RTL Klub szerkesztő-riporternek nevezte ki, arra hivatkozva, hogy jók a kommunikációs képességei. Azért amikor ilyen brutálisan szembesülünk a kiválasztás

Mit szólnának a népek mifelénk, ha azt hallanák, hogy egy sebészeti klinikára adjunktusnak neveztek ki János bácsit (aki eddig disznóvágások sikeres bölleléként volt ismert), mivelhogy kiválóan kezeli a kést.

szempontjaival, hogy ne mondjam a szakmai-etikai felelősségvállalás szintjével, akkor mindjárt jobban értjük, miért is tart a hazai televíziózás ott, ahol tart. És akkor az ember – cseppet sem a tényleg kedves és meghatóan szerelmes Nórika célzóva – csupán azt ajánlhatja a televíziós csatornáknak, hogy a prostituáltak köréből frissítse fel állományát, hiszen az ő kommunikációs képességeik aztán vitán felül áll-

nak. Gyorsabb és kézzelfoghatóbb profitot hozhatnak, mint holmi szerkesztő-riporterek.

Mit szólnának a népek mifelénk, ha azt hallanák, hogy egy sebészeti klinikára adjunktusnak neveztek ki János bácsit (aki eddig disznóvágások sikeres bölleléként volt ismert), mivelhogy kiválóan kezeli a kést. Avagy egy ügyvédi kamarához ügyvédeként szerződötték Mari nénit (a kofát, a piac rémét), mivelhogy konfliktusos helyzetekben nagyon jó a dumája. Ez, ugye, nonszensz. Zsanett meg Nóri szerződöttese miért nem?

Egyes szakmai „műhelyek” gatlástalanul lejáratták a szakmánkat, ha akár csak húsz fillér pluszprofit származhat belőle! Amíg országwide sok fiatal széles körű műveltség, szakmai gyakorlat megszerzésén fáradozva készül a hivatásának érzett újságírói pályákra, a szakma jó néhány felelős posztján szorgoskodó üzletemberek, vagy inkább csak hűskereskedők azt a látszatot keltik, hogy a mi szakmánk ennyi: műveléséhez csupán némi – bárhogy szerzett – ismertség, kultúráltság, tájékozottság, tudás – felesleges komplikációk. Sajnos, ezeken a vezetőkön (is) múlik egyelőre a szakmánk színvonala, presztízse, jövője. Azért egyelőre, mert amint kiderül, hogy mondjuk, guanóaranyoztatásból nagyobb pénz nyerhető, azonnal oda fognak tódulni, s ott lesznek, amíg az arany le nem kopik...

Azért, hogy a valóságos világról teljesebb legyen a kép, el ne felejtjük: az újságírók különféle szervezetei hallgatnak. Szélfid csendjüknél csak harcos fontosság tudatuk nagyobb.

Cserhalmi Imre
újságíró

Egy ellopott hős

N egyvenöt éve, december 30-án végezték ki Iván Kovács Lászlót, az 1956-os forradalom és a „pesti srácok” egyik legkiválóbb hősét. Ő a felkelők túlnyomó részével ellentétben tudatos forradalmár volt, politikai nézeteinek alakulásában fontos szerep jutott az egyetemista barátaival folytatott vitáknak. Az ő továbbtanulási lehetőségei korlátozottak voltak édesapja horthysta minősítése miatt. Munkásként azonban szorgalmasan látogatta a József Attila Szabadegyetem zenéi, művészeti és filozófiai történeti előadásait.

1956. október 23-án, amikor a Rádióanal eldőrdültek az első lövések, egy egyetemista küldöttség tagjaként tiltakozott az ÁVH-sok fellépése ellen, majd részt vett az ostromban. Másnap csatlakozott a corvinistákhoz, és a harcok idején nemcsak bátor, de megfontolt is bizonyult, így 25-étől gyakorlatilag őt tekintették parancsnoknak. Később szinte folyamatosan képviselte a corvinistákat a különböző fegyverszüneti, majd a nemzetiségi tárgyalásokon. A forradalom idején a tárgyaló pozícióban lévő felkelők közül talán Iván Kovács szállt legkövetkezőtesebben síkra a pluralizmus, a többpártrendszer megvalósításáért, a szabad választások kiírása mellett. („A kommunizmust mint egyháztanulmányt egyszerű és mindenkorra fel akartam számolni, mert ezzel én soha nem értem egyet” – vallotta 1957-ben.)

A tárgyalások idején mindinkább szembekerült a Corvin más vezetőivel, akik nemigen hajlottak semmilyen megegyezésre a Nagy Imre-kormányval és a katonai vezetéssel. November 1-jén ellenlábasai „villámértekezletet” hívtak össze és – a csoport tagjainak megkerülésével – Pongráz Gergelyt választották meg főparancsnoknak. Iván Kovács azon-

ban továbbra is fontos szerepet játszott a csoport és az egységes Nemzetőrség vezetésében. A tüzszüneti napokban – a nemzetiségi előírásoknak megfelelően – a corvinisták számos ÁVH-s beosztottat és pártfunkcionáriust állítottak elő, köztük Győre József volt belügyminiszter-helyettes is. Iván Kovács mindvégig az önkényeskedések megakadályozásán fáradozott – sikerrel.

November 4-én az addig is el-lene áskálódo Pongrázék „ávós kénnek” bélyegezték meg, és menekülnie kellett a Corvinból. Pongrázék arra bíztatták a többi felkelőparancsnokot, hogy lőjék le Iván Kovácsot, ha a kezükbe kerül. Ez az igazságtalan vád is szerepet játszott abban, hogy Iván Kovács elvetette az emigrálás gondolatát: mindenáron igazolni akarta, hogy nem áruló. A bizonyítás vágya irreális célkitűzésekre sarkallta. Tervezte Maléter ki-szabadítását, illegális párt szerve-zésébe fogott, röpcédulákat gyártott és terjesztett. A bebörtönzött felkelők azonnali szabadlábra helyezését, a Kádár-kormány helyett az általános választásokig az ideiglenes Nagy-kormány felállítását és Magyarország függetlenségének helyreállítását követelte.

Iván Kovács Lászlót 1957. március 12-én őrizetbe vették, és megindult ellene az eljárás. A vizsgálati fogságban így vallott: „Nézetem szerint nemzeti alapokon nyugvó demokratikus rendszer megvalósulásáért léptem harcra. Tiszteletben tartani a nemzeti hagyományokat, egyenlő jogokat, egyenlő kötelezettségeket, [...] a demokratizálódás akadályozóit pedig leváltani a kormányból.” A Pest Megyei Bíróság Major Miklósné tanácsa, másodfokon pedig Vida Ferenc tanácsa egyaránt egyhangúlag a legsúlyosabb ítélet mellett döntött. A

kádárista igazságszolgáltatásra jellemző, hogy a Vida-tanács egyik ülnöke az a Győre József korábbi belügyminiszter-helyettes volt, aki a forradalom idején a Corvin közike fogságába került, tehát elfogulatlanul nem foglalta tételt volna állást. Am Győrének az „ellenforradalmároknak bűnbarlangjában” az ijedségen kívül semmilyen bántódása nem esett, tehát éppúgy kiállhatott volna Iván Kovács mellett, mint az egyik volt ÁVH-s fogoly, aki így vallott a felkelőparancsnokról: „...tanúsított magatartásából ítélve munkámber gyerekehez méltóan viselkedett. Azon volt, hogy minél több embert megmentsen, sok esetben a törvényekre hivatkozott”. Győre még a kegyelmi tanács több tagjánál is aljasabb volt: jótéveje halálára szavazott.

Iván Kovács László utóéleta sem alakult szerencsésen. Volt ellenlábasa, Pongráz Gergely 1982 óta keményen – és nem is eredménytelenül – küzd az emlékével. Több kiadást megért kötetében (Corvin köz 1956) vetélytársának a forradalomban játszott szerepét elbagatellálta, kicsinyesnek, hataloméhesnek, végül árulónak mutatta be őt. Ebben az évben taktikát változtatott az „amiről nem beszélünk, az nincs” elve alapján. Erről tanúskodik frissen megjelent könyve (amelyet szerzőként Kozma Huba jegyez, de Pongráz nevében, egyes szám első személyben íródott, Pongráz Gergely címmel), kb. egyórás ATV-beli szereplése (X. 21.) és a Stefla Istvánnak adott interjúja („Elrabolják tőlünk a forradalmat”. Magyar Nemzet, X. 22.). Úgy tűnik, most már megpróbálja teljességgel elrabolni a forradalmat Iván Kovács Lászlótól, kizárni még a nevét is a forradalom történetéből.

Eörsi László
történész